

CRONICA

Un estudi sobre el llatí medieval de la Península Ibèrica. — El Prof. Joan Bastardas acaba de publicar un llibre ben interessant sobre algunes *Particularidades sintácticas del latín medieval*,¹ que ha vingut a omplir un buit sensible entre els estudiosos. Ens cal destacar el rigor amb què ha estat realitzat i la claredat expositiva, que en facilita la lectura o la consulta. Cal remarcar d'antuvi que el llibre va precedit d'un pròleg ben interessant i elogiós d'un especialista tan eminent com Dag Norberg. L'estructura de l'obra és comuna a la d'altres que tracten temes similars. Hom estudia alguns problemes provocats en la concordança per la desaparició del neutre. Després, segueix un capítol dedicat a la desaparició gradual dels casos. És ben interessant l'afirmació que a la Península Ibèrica no hi hagué un cas oblic paral·lel al de la Gàl·lia. Els capítols que segueixen tracten de temes clàssics en els estudis de sintaxi històrica: la sintaxi del nom, del pronom, el verb i les veus, l'ús dels temps i dels modes, les perífrasis verbals i les partícules relacionants. Ens permetrem alguna petita objecció, més aviat de caràcter metodològic. La triple classificació de la veu verbal en activa, mitjana i passiva no és, potser, gaire adequada, puix que ni en llatí ni en les llengües romàniques no trobem una veritable veu mitjana, tal com se'ns presenta, per exemple, en grec. Per altra banda, si hom vol tenir en compte l'aspecte semàntic, trobem un valor mitjà en els verbs intransitius amb significació mitjana reflexiva, dels quals hom parla en el capítol dedicat a la veu activa. Quant a les perífrasis verbals, potser caldria advertir que algunes de les construccions estudiades o alludides en capítols anteriors són, també, veritables perífrasis (per exemple, *habere* + participi, etc.). Aquestes objeccions de caràcter general — i que no afecten d'una manera particular l'obra del Dr. Bastardas — no constitueixen, evidentment, cap obstacle al seu gran valor. Tant de bo l'autor pugui mostrar-nos ben aviat algun estudi que afecti particularment el llatí de Catalunya, i tant de bo, també, que aquest llibre pugui inspirar nous treballs o investigacions sobre l'antiga sintaxi hispànica, i d'una manera especial sobre la catalana, dels quals estem tan necessitats. — JOSEP ROCA I PONS.

Troballa de pintures romàniques a l'església de Puig-reig. — Darrerament han estat descobertes unes interessants pintures romàniques murals a l'església parroquial de Puig-reig (Berguedà). La troballa es produí casualment, en ocasió de la visita que hi feren els Srs. Josep Gudiol i Ricart i Camil Pallàs, els quals havien estat cridats pel rector d'aquella parròquia, Mn. Concordi Guasch, per tal que es fessin càrrec de la direcció de les obres de consolidació i restauració de l'esmentada església. Les pintures havien estat cobertes fins aleshores per una gruixuda capa d'arrebossat, que fou curosament arrencada per posar al descobert la totalitat de la composició. Es troben en un arcossoli d'arc apuntat, a la nau de l'església, a la dreta de l'absis principal. Ocupen el plafó central la representació de l'Anunciació de l'Àngel a Maria i la de la Visitació, sota unes arcuacions en forma de tríptic. L'escena de l'Anunciació — cas raríssim en

1. L'obra duu el subtítol *Cartularios españoles de los siglos VIII al IX*, que ens indica clarament la procedència dels materials utilitzats. Ha aparegut dins les publicacions del C. S. I. C. (Barcelona-Madrid 1953).

la iconografia de la part romànica, com observa el senyor Gudiol —, té lloc en presència de sant Josep. La Verge, a peu dret, hi és representada tot filant, mentre l'Àngel l'assenyala amb la mà, com volent confirmar amb el gest les seves paraules. Els peus de les dues figures principals de l'Anunciació, ço és, la Verge Maria i l'Àngel, no arriben a ésser mai pintades, però, en canvi, hom pot percebre bé el traç dibuixat amb pinzell d'unes línies vigoroses i segures, de color vermelló. La part inferior de la figura de sant Josep, d'aquesta composició, i de les de la Verge i santa Isabel, en la de la Visitació — que són d'un realisme extraordinari i d'una gran perfecció — foren destruïdes fa alguns anys en practicar-se una obertura al mur per tal de comunicar amb la sagristia anexas. Al costat hi ha un espai blanc, emmarcat per una sanefa, en el qual probablement degué anar una imatge avui inexistente. Ocupen tota la part inferior uns cortinatges, el color dels quals és pràcticament desaparegut, però que conserven encara els plecs dibuixats amb traços negres. A l'esquerra de l'arcòsoli, en un plafó quadrat hi ha una representació de la Verge i l'Infant, d'una marcada influència bizantina, i a la dreta, dues serps entrelaçades, una d'elles amb el cap de griu, que exerceixen, segons sembla, una funció purament ornamental. Aquestes pintures tenen una valor incalculable no solament per llur indiscutible mèrit artístic, sinó també, i especialment, perquè vénen a refermar la personalitat del *Mestre del Lluçanès*, a qui els Srs. Gudiol i Pallàs atribueixen les pintures de Puig-reig, per llur entroncament estilístic amb les obres fins ara conegudes d'aquell artista, com són el frontal d'altar de Lluçà, el Crist sobre taula, també de Lluçà, avui al Museu Episcopal de Vic, i les pintures murals del sepulcre de l'església de Sant Pau de Casserres, que es conserven al Museu Diocesà de Solsona. — F. S. I Q.

Restauració d'una ermita romànica. — L'ermita romànica de Sant Pere de Valhonestà, als afores de Sant Vicenç de Castellet (Pla de Bages), ha estat objecte darrerament d'una acurada restauració. Feia temps que el seu campanar, en forma d'espadanya, amb dos pisos de dues obertures cadascun, cas raríssim en l'arquitectura romànica catalana, amenaçava ruïna a causa de l'estat en què quedà quan, l'any 1936, li arrencaren les campanes per mitjà de cartutxos de dinamita. Tan compromesa quedà la seva estabilitat, que fou gràcies a una pedra que sobresortia extraordinàriament que el campanar de Valhonestà no s'enderroqués, i, amb ell, la nau de l'església. En vista de l'estat en què aquesta ermita es trobava, i després de diverses gestions dutes a terme per alguns manresans i veïns de Sant Vicenç de Castellet, encaminades a evitar-ne el total enderrocament, es constituí una Comissió, la qual ha iniciat ja els treballs de consolidació de la fàbrica. S'ha restaurat el campanar i s'ha suprimit el portal de la façana de ponent, obert en època moderna, el qual, per haver estat construït amb rajoles i formant arc escarser — insuficient per a aguantar el pes de la nau i de l'espadanya —, havia produït una esquerda en el mur que hauria pogut provocar, un dia, l'enderrocament de l'església. En substitució del portal tapiat ha estat obert l'antic, situat a la paret sud, i hi ha estat col·locada una porta de fusta, nova. Hom preveu la possibilitat, quan les disponibilitats econòmiques ho permetran, de restaurar la coberta de l'absis, de fer desaparèixer la sagristia nova i l'escala d'accés a la teulada, i d'emprendre les obres de consolidació de la nau. — F. SOLER I QUINTANA.

Un llibre sobre Alfred Figueras. — De la Impremta de Sant Josep, de Manresa, acaba de sortir un llibre luxosament editat en paper couché, sobre el pintor Alfred Figueras,¹ en el qual col·laboren André Gide, Jean Cocteau, Raoul Dufy, Jean Cassou, Sebastià Gasch, Albert del Castillo, Joan Cortès, Philippe Rebeyrol, René Janon i Rolland Simon. L'obra — dirigida per Albert Torra — presenta una breu biografia del

1. *Figueras* (Manresa), 1953.